

Innst. 147 L

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 19 L (2010–2011) lovvedtak nr. II, VI, VII og VIII

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om endringer i pensjonslovgivningen for stortingsrepresentanter m.fl. (tilpasninger til endret alderspensjon i folketrygden)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonen

I proposisjonen fremmes forslag til endringer i:

- lov 14. desember 1951 nr. 11 om pensjonsordning for statsråder,
- lov 9. november 1956 nr. 1 om tillegg til lov om Statens Pensjonskasse av 28. juli 1949,
- lov 6. mai 1966 om pensjonsordning for Stortingets ombudsmann for forvaltningen,
- lov 12. juni 1981 nr. 61 om pensjonsordning for stortingsrepresentanter,
- lov 21. mai 1982 nr. 25 om tillegg til lov 28. juli 1949 om Statens pensjonskasse,
- lov 21. august 1998 nr. 65 om pensjonsordning for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera
- lov 15. januar 1999 nr. 1 om pensjonsordning for ledsagere i utenriks tjenesten.

Forslagene i proposisjonen følger dels av at pensjonsordningene som omfattes må tilpasses pensjonsreformen, og dels av forslag fra et utvalg nedsatt av Stortingets presidentskap som avga innstilling 9. juni 2009, jf. Dokument nr. 19 (2008–2009).

I henhold til Stortingets vedtak av 26. november 2010 ble proposisjonen oversendt Stortingets presidentskap til behandling, med unntak av romertall II,

VI og VII, som ble oversendt arbeids- og sosialkomiteen. Romertall VIII ble oversendt både Stortingets presidentskap og arbeids- og sosialkomiteen. Når det gjelder de øvrige romertall vises det til Innst. 146 (2010–2011) fra Stortingets presidentskap.

I innstillingen behandles derfor kun romertall II, VI, VII og VIII. Dette omfatter blant annet forslag til endringer om at de særlige lovfestede pensjonsordningene for regjeringsadvokaten og leder i Arbeidsretten avvikles for personer som utnevnes fra og med 1. januar 2011. Det foreslås også visse tilpasninger i lovverket for de særlige pensjonsordningene for ledsagere i utenriks tjenesten og ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett til de vedtatte endringene i reglene for alderspensjon i folketrygden og ordinær offentlig tjenestepensjon, som trer i kraft 1. januar 2011.

Det vises til proposisjonen kapittel 2 hvor det er nærmere redegjort for elementer vedtatt som ledd i den generelle pensjonsreformen som har betydning for de forslagene som fremmes.

I kapittel 3 omtales bakgrunnen for lovforslagene i proposisjonen; Pensjonsutvalgets innstilling Dokument nr. 19 (2008–2009), Innst. 83 S (2009–2010) og Stortingets anmodningsvedtak 10. desember 2009. Med bakgrunn i at saken er utredet av Stortinget, og departementet bare skulle sette Stortingets vedtak i korrekt lovmessig form, har ikke departementet sendt saken på alminnelig høring. Imidlertid har forslag til tilpasninger av offentlig tjenestepensjon til fleksibel alderspensjon fra folketrygden fra 2011, som tilsvarende forslagene i proposisjonen her, tidligere vært på alminnelig høring, jf. Prop. 107 L (2009–2010).

I proposisjonen kapittel 5 gis en oversikt over antall medlemmer og utbetalte pensjoner i de forskjellige særordningene. I kapittel 6 omtales hovedtrekkene i de foreslåtte tilpasningene av de særskilte offentlige tjenestepensjonsordningene. I kapittel 9

omtales de økonomiske konsekvensene av endringsforslagene for den enkelte rettighetshaver, og i kapittel 10 de generelle økonomiske og administrative konsekvensene.

1.2 Forslag om avvikling av de særlige pensjonsordningene for regjeringsadvokaten og leder i Arbeidsretten

Regjeringsadvokaten og leder i Arbeidsretten, og deres etterlatte, følger i utgangspunktet pensjonsreglene i lov om Statens pensjonskasse. Etter lov 9. november 1956 nr. 1 om tillegg til lov om Statens Pensjonskasse, skal imidlertid tjenestetiden for personer som fratrer etter fylte 67 år forhøyes med inntil 10 år. Det vil si at dersom tjenestetiden ved fratredelse etter 67 år er minst 20 år, vil disse få pensjon regnet etter full tjenestetid (30 år). Dette gjelder tilsvarende ved beregning av uføre- og etterlattepensjoner. Pensjonene reguleres som ordinær offentlig tjenstepensjon fra Statens pensjonskasse. Det vil si at alderspensjon under utbetaling fra 1. januar 2011 skal reguleres i samsvar med lønnsveksten og deretter fratrekkes 0,75 prosent.

Departementet foreslår at loven om pensjonsordning for regjeringsadvokaten og Arbeidsrettens leder avgrenses til å gjelde dem som før 1. januar 2011 er utnevnt til slik stilling. På denne måten avvikles særordningen i sin helhet for de som utnevnes i 2011 og senere, som vil omfattes av den ordinære offentlige tjenstepensjonsordningen i Statens pensjonskasse.

De som fortsatt omfattes av tilleggsloven vil som i dag følge reglene i lov om Statens pensjonskasse, med unntak av bestemmelsen om tillegging av tjenestetid. De vedtatte endringene av loven når det gjelder levealdersjustering, individuell garanti og regulering vil dermed gjelde også for disse, slik at det ikke er behov for særlige tilpasninger av ordningen.

For øvrig justeres skrivemåten av «Statens pensjonskasse» i lovens tittel, og skrivemåten av tittelen på Arbeidsrettens leder i § 2 første ledd.

1.3 Forslag om tilpasninger i den særlige pensjonsordningen for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett

Pensjonsordningen for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett er regulert i lov 21. august 1998 nr. 65. De som omfattes av loven er medlemmer i Statens pensjonskasse, men har visse særregler knyttet til tjenestetid og pensjonsalder.

For ballettdansere inntreffer pensjonsalderen ved utgangen av den sesongen ballettdanseren fyller 41. For sangsolister er pensjonsalderen 52 år, mens for korsangere er den 53 år. For personer som står i stilling til pensjonering er kravet til tjenestetid for rett til

full pensjon 20 år for ballettdansere, og 23 år for sangsolister og korsangere. Dersom stillingen fratres før pensjonsalder, gjelder tilpassede regler for beregning av oppsatt pensjon. Det kreves minimum tre års tjenestetid for rett til oppsatt pensjon. Pensjonene reguleres som ordinær offentlig tjenstepensjon fra Statens pensjonskasse.

De som omfattes av lov om pensjonsordning for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett er medlemmer i Statens pensjonskasse, og vil dermed omfattes av de vedtatte endringene i lov om Statens pensjonskasse når det gjelder levealdersjustering og ny regulering.

I proposisjonen foreslås at den individuelle garantien som er fastsatt for de ordinære offentlige tjenstepensjonene, også skal gjelde for de særlige tjenstepensjonsordningene som proposisjonen omhandler. Den individuelle garantien innebærer at selv om opptjente pensjonsrettigheter levealdersjusteres, skal den enkelte i det minste få utbetalt pensjon lik det nivået vedkommende har opptjent rett til. Reglene for den individuelle garantien må imidlertid tilpasses at kravet til tjenestetid for full pensjon for ballettdansere, sangsolister og korsangere er kortere enn kravet for ordinære medlemmer i Statens pensjonskasse.

Ellers foreslås at institusjonens navn endres til «Den Norske Opera & Ballett» i lovtittelen og lovteksten.

1.4 Forslag om tilpasninger i den særlige pensjonsordningen for ledsagere i utenriks-tjenesten

Pensjonsordning for ledsagere i utenriks-tjenesten er regulert i lov 15. januar 1999. Loven omfatter ektefeller som ledsager utenriks-tjenestemenn under tjeneste i utlandet og som er tilsatt, lønnet og utsendt av Utenriksdepartementet eller Norad. Ordningen administreres av Statens pensjonskasse.

Ledsageren må ha fulgt med tjenestemannen i minst 10 år for å få rett til pensjon. Full pensjon ytes etter 20 års opptjeningstid, og utgjør 1,5 G. Dersom opptjeningstiden er kortere enn 20 år, blir pensjonen avkortet forholdsmessig. Ytelsen er en nettoordning som ikke samordnes med andre pensjoner etter lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser. Etter som pensjonen beregnes som en andel av den til enhver tid gjeldende G, reguleres løpende pensjoner også i samsvar med utviklingen i G.

Departementet foreslår at dette endres slik at pensjoner under utbetaling fra 2011 skal reguleres på samme måte som alderspensjon fra blant annet folketrygden og offentlige tjenstepensjonsordninger, det vil si i samsvar med lønnsveksten, og deretter fratrekkes 0,75 pst.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tove Linnea Brandvik, Thor Erik Forsberg, Steinar Gullvåg, Kari Henriksen og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, lederen Robert Eriksson, Vigdis Giltun og Laila Marie Reiertsen, fra Høyre, Sylvi Graham og Torbjørn Røe Isaksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, fra Senterpartiet, Geir Pollestad, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til oversendelsen av Prop. 19 L (2010–2011) om endringer i pensjonslovgivningen for stortingsrepresentanter m.fl. (tilpasninger til endret alderspensjon i folketrygden), lovvedtak nr. II, VI, VII og VIII.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at levealdersjustering, individuell garanti og ny regulering av pensjoner under utbetaling allerede er vedtatt fra 1. januar 2011 ved behandling av Ot.prp. nr. 37 (2008–2009) Ny alderspensjon i folketrygden, jf. Innst. O. nr. 67 (2008–2009), og endringer i lov om Statens Pensjonskasse mv., jf. Prop. 107 L (2009–2010) og Innst. 360 L (2009–2010). Under denne behandlingen ble det lagt til grunn at hovedtrekkene i endringene for tjenstepensjoner i staten også gis virkning for øvrige offentlige pensjonsordninger. Her ble også tilpasninger i ordinær offentlig tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor og samordningsloven behandlet. Flertallet viser til at det ikke er behov for ytterligere tilpasninger i samordningsreglene.

Flertallet har merket seg at særlige regler for pensjonsberegning avvikes for høyesterettsdommere, regjeringsadvokater, leder av Arbeidsretten, sivilombudsmenn og riksrevisor utnevnt fra og med 1. januar 2011. Disse tjenstepensjonsordningene skal ha levealdersjustering med forholdstall, som de ordinære offentlige tjenstepensjonene. Levealdersjusteringen skal skje tidligst fra 67 år.

Den individuelle garantien er fastsatt til 66 pst. ved full opptjenings tid på 30 år for de ordinære offentlige tjenstepensjonene. For de fleste tjenstepensjonene som omfattes av denne proposisjonen, må imidlertid garantien tilpasses, da disse pensjonene har andre opptjenings- og beregningsregler enn de ordinære offentlige tjenstepensjonene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti vil peke på at det er ett år siden Stortinget fattet de anmodningsvedtak som ga regjeringen i oppdrag å fremme forslag til ny lovgivning for pensjonsordningene til stortingsrepresentanter, regjeringsmedlemmer, høyesterettsdommere, sivilom-

budsmannen og riksrevisor. Regjeringen har derfor hatt god tid til å forberede de nødvendige lovendringer som må være på plass før 1. januar 2011 både for de nevnte grupper og de andre proposisjonen omhandler. Den foreliggende sak ble fremmet fra regjeringen 19. november 2011, og komiteen må avgi innstilling i løpet av to og en halv uke for at Stortinget skal behandle saken før nyttår. Disse medlemmer mener det er sterkt kritikkverdig at regjeringen fremlegger saker for Stortinget med så knapp tidsfrist.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til brev til presidentskapet fra lederen i arbeids- og sosialkomiteen, stortingsrepresentant Robert Eriksson, datert den 1. desember 2010. I brevet pekes det på den usedvanlig korte saksbehandlingstiden som er avsatt til å behandle Prop. 19 L (2010–2011). Både denne og andre saker som gjelder tilpasning av tjenstepensjonsordninger til ny alderspensjon i folketrygden, representerer kompliserte problemstillinger og krever samvittighetsfull og seriøs behandling slik disse medlemmer ser det.

Disse medlemmer vil gjøre oppmerksom på at Fremskrittspartiets gruppe har stemt imot andre forslag til tilpasninger til ny folketrygd basert på gruppens syn på pensjonsreformen og mange av de elementer som nå innføres, blant annet levealdersjustering, samordning og indeksering. Disse medlemmer har gått imot levealdersjustering og årlig underregulering av løpende pensjoner. Imidlertid innser disse medlemmer at når ny alderspensjon i folketrygden innføres av stortingsflertallet, er det ikke mulig eller ønskelig å gå inn for ordninger som gir offentlig ansatte pensjonsrettigheter som ikke er tilpasset de forhold som gjelder andre arbeidstakere.

Disse medlemmer mener det er uforsvarlig å vedta en rekke tilpasninger i et system som ikke er ferdig utformet og som ikke har hatt en helhetlig behandling med en overordnet tilnærming. En oppdelt behandlingsprosess der deler av pensjonssystemet behandles hver for seg uten en helhet som mål, blir, slik disse medlemmer ser det, ikke et pensjonssystem som likebehandler norske arbeidstakere, som det er mulig for folk flest å forstå og som er enkelt nok til at alvorlige feil kan unngås.

Disse medlemmer er opptatt av at offentlige pensjonsordninger skal være rettferdige, skal gi like rettigheter for like tilfeller, ikke gis tilbakevirkende kraft og ikke skal ramme personer som allerede er ferdig med den vesentlige delen av sin opptjening. De offentlige tjenstepensjonene må tilpasses folketrygden og ikke favorisere pensjonister i offentlig tjeneste fremfor arbeidstakere i privat virksomhet.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiets medlemmer tidligere har tatt til orde for å utrede de offentlige tjenstepensjonsordningene som nettoordninger og mener dette ville være den beste løsningen for et enkelt og rettferdig system der ytelsen står i riktig forhold til innsatsen og innbetalt premie.

Slik disse medlemmer ser det, vil det være ønskelig og riktig å utsette behandlingen av innholdet i Prop. 19 L (2010–2011) og behandle det sammen med den bebudede proposisjon fra regjeringen om ny alderspensjon for stortingsrepresentanter og andre, våren 2011.

På denne bakgrunn finner disse medlemmer det riktig og konsekvent også å gå imot forslagene i Prop. 19 L (2010–2011).

2.1 Forslag om avvikling av de særlige pensjonsordningene for regjeringsadvokaten og leder i Arbeidsretten

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til at loven om pensjonsordning for regjeringsadvokaten og Arbeidsrettens leder avgrenses til å gjelde for de som er utnevnt til slik stilling før 1. januar 2011. Flertallet tiltrer at nåværende regel om opptjeningstid beholdes for de som er utnevnt til slik stilling før 1. januar 2011, slik at tjenestetid ved fratreden etter 67 år etter lov om Statens pensjonskasse forhøyes med 10 år. Dette innebærer at de som utnevnes fra og med 1. januar 2011 får pensjon beregnet fullt ut etter lov om Statens Pensjonskasse.

2.2 Forslag om tilpasninger i den særlige pensjonsordningen for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, viser til at pensjon til ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett følger reglene for Statens pensjonskasse med visse særregler. Dermed følger det av Stortingets behandling av Innst. 360 L (2009–2010) at også disse pensjonene skal levealdersjusteres, gis individuell garanti og reguleres som ordinære offentlige tjenstepensjoner fra Statens pensjonskasse. Flertallet tiltrer at reglene for individuell garanti tilpasses kravet til tjenestetid. Flertallet har merket seg at reglene for når pensjonsalderen inntrer, videreføres, og at lovens navn endres til lov om pensjonsordning for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera & Ballett.

2.3 Forslag om tilpasninger i den særlige pensjonsordningen for ledsagere i utenriks-tjenesten

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til at særregler for rett til pensjon, opptjeningstid og ytelse som nettoordning uten samordning beholdes for ledsagere i utenriks-tjenesten. Flertallet tiltrer at pensjon under utbetaling reguleres som alderspensjonen fra folketrygden og at dette hjemles i lov om pensjonsordning for ledsagere i utenriks-tjenesten § 3 nytt syvende ledd.

2.4 Ikrafttredelse

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, slutter seg til ikrafttredelse 1. januar 2011.

3. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i pensjonslovgivningen (tilpasninger til endret alderspensjon i folketrygden)

I

I lov 9. november 1956 nr. 1 om tillegg til lov om Statens Pensjonskasse av 28. juli 1949 gjøres følgende endringer:

I lovens tittel endres navnet «Statens Pensjonskasse» til «Statens pensjonskasse».

§ 1 skal lyde:

Loven omfatter dem som er utnevnt til stilling som regjeringsadvokat eller leder i Arbeidsretten før 1. januar 2011.

Nåværende § 1 blir § 2 og skal lyde:

For regjeringsadvokat og leder i Arbeidsretten som fratrer etter fylte 67 år, skal tjenestetiden ved pensjonsberegningen etter loven om Statens pensjonskasse forhøyes med inntil 10 år.

Nåværende §§ 2 og 3 blir § 3 og ny § 4.

II

I lov 21. august 1998 nr. 65 om pensjonsordning for ballettdansere, sangsolister og korsangere ved Den Norske Opera gjøres følgende endringer:

I lovens tittel endres navnet «Den Norske Opera» til «Den Norske Opera & Ballett».

§ 1 skal lyde:

Denne loven gjelder for ballettdansere, sangsolister og korsangere som er ansatt ved Den Norske Opera & Ballett.

§ 3 første ledd første punktum skal lyde:

Aldersgrensen er det tidspunktet når ballettdanseren, sangsolistens eller korsangerens ansettelse ved Den Norske Opera & Ballett opphører uten oppsigelse.

§ 3 første ledd tredje punktum skal lyde:

Kunstneren kan likevel fortsette i aktiv, lønnet tjeneste ved Den Norske Opera & Ballett i inntil tre sesonger etter at aldersgrensen er nådd, når kunstneren og Operaen blir enige om det.

§ 4 nytt tredje ledd skal lyde:

Et medlem kan ha krav på et garantert pensjonsnivå etter reglene i lov om Statens pensjonskasse § 24 a, likevel slik at kravet til full tjenestetid fastsettes etter første og andre ledd i bestemmelsen her.

§ 6 andre punktum skal lyde:

Den tiden ballettdanseren, sangsolisten eller korsangeren har vært omfattet av den tidligere avtalebaserte pensjonsordningen for det kunstneriske personalet ved Den Norske Opera & Ballett, regnes som pensjonsgivende tjenestetid etter denne loven.

III

I lov 15. januar 1999 nr. 1 om pensjonsordning for ledsagere i utenriktjenesten gjøres følgende endring:

§ 3 nytt syvende ledd skal lyde:

Pensjon under utbetaling reguleres årlig fra 1. mai i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 prosent. Ved første reguleringstidspunkt etter pensjonsuttak i månedene juni til april settes fratrekket forholdsmessig ned ut fra når i perioden pensjonen ble tatt ut. Ved regulering benyttes de reguleringsfaktorene Kongen fastsetter etter folketrygdloven § 19-14 åttende ledd.

IV

Loven trer i kraft 1. januar 2011.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 9. desember 2010

Robert Eriksson

leder

Anette Trettebergstuen

ordfører

